

**Το δικαίωμα του παιδιού στην ενημέρωση
για την προέλευσή του και την υιοθεσία.
Ζητήματα ταυτότητας στην υιοθεσία.
Πρόσβαση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες μετά την υιοθεσία.**

«Ένα σπίτι για κάθε παιδί»

1. Υποενότητες

- Η ενημέρωση του παιδιού για το ζήτημα της υιοθεσίας
- Ταυτότητα
- Παράγοντες από τους οποίους επηρεάζεται η σύσταση της ταυτότητας
- Η διεργασία της κοινωνικοποίησης
- Αναζήτηση ριζών
- Πρόσβαση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες μετά την υιοθεσία

2. Σύντομη Εισαγωγή

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται ζητήματα αναφορικά με την ενημέρωση του παιδιού για την προέλευση του και την υιοθεσία. Αναλύονται οι παράγοντες οι οποίοι επιδρούν στην σύσταση της ταυτότητας του παιδιού. Επισημαίνεται η σημασία της διαδικασίας αναζήτησης ριζών και περιγράφεται η διαδικασία πρόσβασης σε εξειδικευμένες υπηρεσίες μετά την υιοθεσία.

Λέξεις κλειδιά:

δικαίωμα στην ενημέρωση, σύσταση ταυτότητας, αναζήτηση ριζών.

3. Προσδοκώμενα αποτελέσματα

- Να συνειδητοποιήσουν οι θετοί γονείς την καίρια σημασία της ενημέρωσης του παιδιού για την προέλευση του και την υιοθεσία.
- Να εξοικειωθούν με ζητήματα που διαμορφώνουν την ταυτότητα του παιδιού και να κατανοήσουν τη σημασία της εμπιστοσύνης για την ψυχική του υγεία.
- Να ενημερωθούν για τη διαδικασία αναζήτησης ριζών του παιδιού.

4. Στόχοι

- Η διερεύνηση των στάσεων και των αντιλήψεων των θετών γονέων αναφορικά με την αποκάλυψη της αλήθειας για την υιοθεσία και η σημασία της ενημέρωσης του παιδιού για την προέλευση του.

- Η κατανόηση των παραγόντων που συμβάλουν στη διαμόρφωση της ταυτότητας του παιδιού.
- Η ενημέρωση για τη διαδικασία πρόσβασης σε εξειδικευμένες υπηρεσίες μετά την υιοθεσία.

5. Ανάλυση της θεματικής ενότητας

Η ενημέρωση του παιδιού για το ζήτημα της υιοθεσίας

Η συζήτηση για την υιοθεσία δεν διαφέρει από τη συζήτηση για άλλα σημαντικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν από κοινού οι γονείς και τα παιδιά. Ποτέ δεν είναι πολύ νωρίς για την εισαγωγή του παιδιού στην ιδέα ότι είναι υιοθετημένο και δεν έχει γεννηθεί στην οικογένεια. Στην πραγματικότητα, όσο νωρίτερα εκτίθεται ένα παιδί στην ιδέα ότι είναι υιοθετημένο, τόσο πιο φυσικό θα του φανεί. Ένα παιδί που έχει ακούσει τους γονείς του να μιλούν θετικά για την υιοθεσία του, (*«είμαστε τόσο τυχεροί που καταφέραμε να σε υιοθετήσουμε»*), από τη βρεφική ηλικία, έχει περισσότερες πιθανότητες να νιώθει ασφαλή τη θέση του σε μια οικογένεια από ένα παιδί που πληροφορείται την υιοθεσία του αργότερα στη παιδική του ηλικία.

Είναι σημαντικό να ακούει με κάθε τρόπο για την υιοθεσία του. Η συζήτηση ωστόσο, θα αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία μετά τα πέντε ή έξι έτη. Πιθανόν να είναι σε θέση νωρίτερα να πει *«οι γονείς μου με έχουν υιοθετήσει»*, ωστόσο, δεν θα είναι πραγματικά έτοιμο να καταλάβει τη σημασία τους, ή την διαφορά ανάμεσα στη γέννηση και την υιοθεσία.

Η συζήτηση γύρω από το θέμα του πώς γίνονται τα μωρά, θα βοηθήσει το παιδί να συλλάβει την ιδέα ότι όλα τα μωρά γεννιούνται από κάποιους γονείς. Από το σημείο αυτό μπορεί κανείς να εξηγήσει ότι μερικά παιδιά μένουν στην οικογένεια στην οποία έχουν γεννηθεί, και άλλα, όταν η οικογένεια στην οποία γεννήθηκαν δεν μπορεί να τα φροντίσει, υιοθετούνται από οικογένειες που τα θέλουν πάρα πολύ.

Χρειάζεται μια συζήτηση στη βάση του ότι κάθε οικογένεια είναι διαφορετική. Μερικές οικογένειες έχουν και μαμά και μπαμπά, κάποιες έχουν μόνο μία μαμά, και άλλες έναν μπαμπά, κάποιες έχουν δύο μαμάδες, ή δύο μπαμπάδες και μερικές οικογένειες έχουν παιδιά που τους ανήκουν από τη γέννηση τους, άλλες έχουν παιδιά υιοθετημένα και άλλες έχουν και τα δύο.

Οι συζητήσεις αυτές είναι μόνο η αρχή, καθώς δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θα συνεχίσουν να έρχονται ερωτήσεις σχετικά με την υιοθεσία σε διάφορες ηλικιακές φάσεις. Οι ερωτήσεις του παιδιού μας επιτρέπουν κάθε φορά να κατανοούμε τι είναι κάθε φορά σε θέση να αντιληφθεί στη συγκεκριμένη φάση της ζωής του. Κάποιες φορές, οι ερωτήσεις των παιδιών για το θέμα της υιοθεσίας, έρχονται αιφνιδιαστικά και αυτό σημαίνει ότι μπορεί να μην είμαστε απόλυτα προετοιμασμένοι. Σε κάθε περίπτωση όμως οι ερωτήσεις μας διευκολύνουν, καθώς μπορούμε να προετοιμαστούμε και να σκεφτούμε τι θα θέλαμε να πούμε όταν μας ξαναδοθεί η ευκαιρία.

Συνήθως όταν το παιδί φτάνει σε σχολική ηλικία ξεκινάει να αναρωτιέται για τους βιολογικούς του γονείς και για τους λόγους για τους οποίους το έδωσαν για υιοθεσία. Έως ότου προκύψουν τέτοιες ερωτήσεις, δεν είναι απαραίτητο να παρέχει κανείς πληροφορίες που δεν έχουν ζητηθεί από το παιδί. Όταν μιλάμε για την υιοθεσία με τρόπους που ταιριάζουν στην ηλικία του παιδιού, με τρόπους τους οποίους μπορεί να χειριστεί το παιδί, δίνοντας του παράλληλα τον πρώτο λόγο, το γεγονός της υιοθεσίας γίνεται συστατικό στοιχείο της κατανόησης του ίδιου του του εαυτού.

Τα περισσότερα παιδιά και κυρίως τα μικρά παιδιά, έχουν μια αξιοσημείωτη ικανότητα να εγκαταλείπουν μια συζήτηση όταν έχουν πάρει αυτό που χρειάζονται, ή μπορούν να χειριστούν. Το σημαντικό σε κάθε περίπτωση είναι όχι μόνο να ενημερώσουμε το παιδί, ή απλά να παρέχουμε πληροφορίες καθώς μεγαλώνει, αλλά να μάθουμε να το ακούμε ώστε να καταλαβαίνουμε πώς βιώνει την υιοθεσία σε διάφορες φάσεις της ζωής του. Καθώς το παιδί μεγαλώνει θα είναι σε θέση να καταλάβει τις ποικίλες διαστάσεις της υιοθεσίας με όλο και μεγαλύτερη περιπλοκότητα. Ακριβώς το ίδιο ισχύει βέβαια και για άλλες έννοιες όπως η σεξουαλικότητα, η αγάπη, ο θάνατος, η υπευθυνότητα. Το σημαντικό αναφορικά με την υιοθεσία είναι να παρακολουθούν οι γονείς πώς εξελίσσεται η κατανόηση του παιδιού, έτσι ώστε να γνωρίζουν ποια στιγμή το παιδί θέλει και μπορεί να κατανοήσει κάτι για το οποίο ελάχιστα θα ενδιαφερόταν μέχρι πριν από μερικούς μήνες.

Το υιοθετημένο παιδί, ενδιαφέρεται να μάθει την ιστορία του: από πού ήρθε, πότε ήρθαν σ' αυτό οι γονείς του, πώς πήγαν εκεί, πώς ήταν όταν το είδαν πρώτη φορά, τι ένιωσαν όταν το είδαν πρώτη φορά. Η ιστορία της υιοθεσίας η οποία λέγεται την πρώτη φορά μπορεί να μεταδίδει την ίδια οικειότητα, θέρμη, συγκίνηση και χαρά που υπάρχει σε οποιαδήποτε ιστορία γέννησης. Το παιδί, ζητάει πιθανά, να ακούει επανειλημμένα την ιστορία της υιοθεσίας του, όχι μόνο για να εντυπώσει στο μυαλό του τις σημαντικές της λεπτομέρειες αλλά και να βιώσει επανειλημμένα τη χαρά και την αγάπη του ερχομού του στην τωρινή του οικογένεια. Βέβαια η ιστορία του ερχομού του στην οικογένεια δεν ταυτίζεται με την ημέρα της γέννησης του, για την οποία επίσης χρειάζεται να του μιλήσουν οι θετοί γονείς.

Η εμπειρία της απώλειας των βιολογικών γονέων είναι προφανώς διαφορετική για ένα παιδί που υιοθετείται αμέσως μετά τη γέννηση του και για ένα παιδί που υιοθετείται σε ηλικία πέντε ετών. Προσοχή χρειάζεται η κατανόηση από τους θετούς γονείς της έννοιας της απώλειας. Πρόκειται για απώλεια λόγω της εγκατάλειψης αμέσως μετά τη γέννηση, ή αργότερα, απώλεια της γενέτειρας, και της ιδιαίτερης πολιτισμικής κληρονομιάς, απώλεια να βλέπει τον εαυτό του σε σχέση με συγγενείς εξ' αίματος. Το να μιλήσουν οι θετοί γονείς τον κατάλληλο χρόνο μπορεί να μετασχηματίσει το πιθανό αίσθημα απώλειας και εγκατάλειψης σε αίσθημα φροντίδας και απόδειξης αγάπης από τους βιολογικούς γονείς.

Καθοριστικό ρόλο παίζουν σε κάθε περίπτωση η ποιότητα των πραγματικών σχέσεων μέσα στην οικογένεια, η δημιουργία κλίματος ασφάλειας και εμπιστοσύνης, η ελεύθερη έκφραση των συναισθημάτων, τα ανοικτά κανάλια επικοινωνίας. Η καθολική αποδοχή του παιδιού από τους γονείς, η αποδοχή δηλαδή της καταγωγής του, της ταυτότητας του, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, είναι καθοριστικής σημασίας καθώς μέσα από τη δική τους αποδοχή θα μάθει και το ίδιο να τους βλέπει σαν τους πραγματικούς και αληθινούς του γονείς.

Σε αυτό το πλαίσιο η αντιμετώπιση του ζητήματος της υιοθεσίας στο σωστό χρόνο και με τρόπους που ταιριάζουν στην ιδιοσυγκρασία και στην γνωστική ανάπτυξη του παιδιού, μπορεί να γίνει πολύ αποτελεσματικά. Σε κάθε περίπτωση ο τρόπος που το αντιμετωπίζουν οι ίδιοι οι θετοί γονείς θα καθορίσει και τον τρόπο που θα ακούσουν και θα αντιμετωπίσουν όλο αυτό και τα παιδιά.

Λόγω των πολιτισμικών προκαταλήψεων οι οποίες επισημάνθηκαν και νωρίτερα, οι θετοί γονείς πιθανά να έχουν την αίσθηση ότι μιλώντας στο παιδί για την υιοθεσία, φέρνουν «άσχημα μαντάτα». Οι λόγοι μπορεί να είναι ότι φοβούνται μήπως το παιδί απογοητευτεί, πληγωθεί, μήπως απορρίψει τους ίδιους, γίνει επιθετικό και ανυπάκουο, μήπως τους εγκαταλείψει κάποια στιγμή και αναζητήσει τη βιολογική του οικογένεια, φόβος των επιπτώσεων της συνειδητοποίησης της διαφορετικότητας του. Σε κάθε περίπτωση ο θετός γονέας είναι σημαντικό να αναγνωρίσει τα συναισθήματα και να διαχειριστεί τους φόβους του. Η αποκάλυψη της ιστορίας του παιδιού και η περιγραφή της πορείας του προς τη νέα του οικογένεια αποτελούν μέρη που θα χτίσουν την ταυτότητα του και θα δημιουργήσουν πλαίσιο ασφάλειας και εμπιστοσύνης για το υγιές μεγάλωμα του. Ο γονιός είναι σημαντικό να ακολουθεί την καθοδήγηση του παιδιού, δεν παίρνει αυθαίρετα πρωτοβουλία για μια συζήτηση, αλλά αφήνει τις ερωτήσεις του παιδιού να υποδείξουν τι είναι έτοιμο να ενσωματώσει και να καταλάβει.

Αξίζει να επισημανθεί στο σημείο αυτό πόσο σημαντικό είναι να κατανοήσουν οι θετοί γονείς ότι όλα τα παιδιά, βιολογικά και υιοθετημένα, έχουν στο μυαλό τους εξιδανικευμένους, φανταστικούς γονείς. Πρόκειται για φαντασιώσεις που έχουν οι πάντες κάποια στιγμή κατά τη διάρκεια του μεγαλώματος τους. Πρόκειται για μηχανισμούς άμυνας που χρησιμοποιεί το παιδί για να τα βγάλει πέρα με τις ματαιώσεις και τις απογοητεύσεις, όταν οι γονείς θέτουν όρια προκαλώντας την οργή και την απογοήτευση του. Η σκέψη από τη μεριά του παιδιού ότι κάπου εκεί έξω είναι ένας ιδανικός μπαμπάς και μια ιδανική μαμά, που δεν θα του χαλούσαν ποτέ χατίρι, τα ανακουφίζει προσωρινά. Με αυτήν ακριβώς την απόρριψη έρχονται αντιμέτωποι όλοι οι γονείς και το σημαντικό σε αυτή τη φάση είναι να συνειδητοποιήσουν οι θετοί γονείς ότι η απόρριψη αυτή δεν είναι προσωπική αλλά συνδέεται με μια φυσιολογική φάση ανάπτυξης και δόμησης της ταυτότητας του παιδιού.

Σε καμία περίπτωση η υιοθεσία δεν είναι αυτομάτως προβληματική για γονείς και παιδιά. Αντίθετα, όπως έχει ήδη τονιστεί, σε ένα περιβάλλον ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης, γεμάτο έγνοια και θερμή γονεϊκή φροντίδα, τα υιοθετημένα παιδιά μπορούν να αισθάνονται, αγαπητά, ασφαλή και αποδεκτά χωρίς όρους, να νιώθουν άνετα γνωρίζοντας ότι είναι υιοθετημένα και ελεύθερα να εξερευνήσουν το παρελθόν με τρόπο που δεν απειλεί τη σχέση τους με τους γονείς, ή τη θέση που κατέχουν στις θετές τους οικογένειες. Για την δόμηση της ταυτότητας τους είναι σημαντική αυτή ακριβώς η αίσθηση της ασφάλειας και της εμπιστοσύνης (Watkins & Fisher, 2007).

Ταυτότητα

Η αναζήτηση και διαμόρφωση της προσωπικής ταυτότητας αποτελεί κυρίαρχο στοιχείο της εφηβείας, η διαδικασία δόμησης της ωστόσο, ξεκινάει πολύ νωρίτερα. Η ταυτότητα αναφέρεται στις ψυχικές δυνάμεις που κρατούν την προσωπικότητα ενωμένη σε μια συγκεκριμένη στιγμή αλλά και μακροπρόθεσμα. Η ταυτότητα συγκροτείται κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας μέσα από ταυτίσεις που δεν είναι απλώς μιμήσεις ανθρώπων που είναι σημαντικοί, είτε στην πραγματικότητα είτε στη φαντασίωση. Οι ταυτίσεις εσωτερικεύονται και ενώνονται με τα ήδη υπάρχοντα μέρη της προσωπικότητας. Ενώ όμως οι ταυτίσεις είναι θεμέλιοι λίθοι της ταυτότητας, η ταυτότητα δεν είναι το άθροισμα των ταυτίσεων. Η ταυτότητα αναπτύσσεται σε κάτι που καταλήγει να χαρακτηρίζει την ατομικότητα ενός ανθρώπου και είναι αυτή που διαφοροποιεί ένα άτομο από όλα τα άλλα στον κόσμο.

Η απόκτηση της ταυτότητας γίνεται εφικτή μέσα από μια διαδικασία τροποποιήσεων και αλλαγών στη σχέση των εφήβων με τους γονείς τους καθώς και στη σχέση τους με το περιβάλλον. Η εφηβεία είναι μια φάση εξατομίκευσης και σταδιακής απομάκρυνσης από την οικογένεια όπου μια ολόκληρη διαδικασία ταύτισης με σημαντικούς άλλους έρχεται να κυριαρχήσει. Σημαντικοί άλλοι στην εφηβεία χαρακτηρίζονται κυρίως οι φίλοι και γενικότερα η ομάδα των συνομηλίκων. Παράλληλα όμως διάφοροι ενήλικες με τους οποίους οι έφηβοι βρίσκονται σε επαφή, αποτελούν πολύ σημαντικά πρότυπα ρόλων. Στη διαμόρφωση της ταυτότητας τους ιδιαίτερο ρόλο διαδραματίζει η αντίληψη που οι ίδιοι οι έφηβοι έχουν για τις ικανότητες τους, η μοναδικότητα της ταυτότητας και η ανάγκη τους να κατανοήσουν τον κόσμο και να βρουν τη θέση τους σε αυτόν.

Η ζωή είναι μια σειρά από φάσεις όπου η κάθε μία αντιστοιχεί σε ένα συγκεκριμένο αναπτυξιακό στάδιο με ανάλογη ψυχολογική φάση. Στη νηπιακή ηλικία για παράδειγμα, μια φάση είναι η διαδικασία εγκαθίδρυσης της βασικής εμπιστοσύνης. Η εμπιστοσύνη ξεκινάει από τον πρώτο χρόνο της ζωής του βρέφους και προχωρεί στην αυτοπεποίθηση, στη γνώση του εαυτού, στη διαφοροποίηση και στην ικανότητα ανάπτυξης διαπροσωπικών σχέσεων. Βλέπουμε λοιπόν ότι τα βασικά χαρακτηριστικά της που θα οδηγήσουν ένα άτομο στη γνώση του εαυτού με την απαραίτητη εμπιστοσύνη που χρειάζεται τόσο για να στηριχτεί στον εαυτό του όσο και για να σχηματίσει ασφαλείς σχέσεις με τους άλλους, ξεκινούν από τον πρώτο χρόνο της ζωής και σφυρηλατούνται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου. Η σχέση με τη μητέρα στη φάση αυτή είναι σημαντική καθώς με βάση αυτή τη σχέση θα δημιουργηθούν οι βάσεις πάνω στις οποίες το νήπιο θα μπορέσει να συνεχίσει να δημιουργεί με εμπιστοσύνη και άλλες σχέσεις.

Η διάχυση της ταυτότητας, ή η σύγχυση είναι απαραίτητο στάδιο κατά τη διαδικασία ανάπτυξης της ταυτότητας και κάποια μορφή κρίσης στην εφηβεία είναι απαραίτητη για να επιλύσει ο έφηβος το θέμα της ταυτότητας και να αντιμετωπίσει αυτήν ακριβώς την σύγχυση. Είναι η φάση όπου παλαιά πρότυπα διαλύονται ή βρίσκονται σε μετάβαση.

Η διάχυση της ταυτότητας χαρακτηρίζεται από τέσσερα βασικά σημεία (Τσιάντης & Μανωλόπουλος, 1987):

- A.** Από το πρόβλημα των σχέσεων. Οι έφηβοι, μπορεί να αποφεύγουν τη δέσμευση ή την εμπλοκή σε στενές διαπροσωπικές σχέσεις λόγω του φόβου απώλειας της δικής τους ταυτότητας. Αυτός ο φόβος μπορεί να οδηγήσει σε στερεότυπα σχέσεων, ή στην απομόνωση, ή ακόμη και μέσα από επαναλαμβανόμενες προσπάθειες στην αναζήτηση σχέσεων με «ακατάλληλους» ανθρώπους (Καλλιδικάκη, 2001).
- B.** Από την πιθανότητα σύγχυσης της έννοιας του χρόνου. Οι έφηβοι αδυνατούν να κάνουν σχέδια για το μέλλον ή να αντιληφθούν την έννοια του χρόνου. Αυτό βέβαια σχετίζεται με το άγχος της αλλαγής και της επερχόμενης ενηλικίωσης και συχνά εμπεριέχει και δυσπιστία από την πλευρά των εφήβων για το ότι το πέρασμα του χρόνου θα φέρει αλλαγές. Ενώ παράλληλα εμπεριέχει κι έναν βασανιστικό φόβο ότι μπορεί και να φέρει.
- Γ.** Από τη σύγχυση σε σχέση με την παραγωγικότητα. Οι έφηβοι δυσκολεύονται να εκτιμήσουν τις δυνατότητες τους ρεαλιστικά σε ότι αφορά τη δουλειά, ή το διάβασμα. Και τα δύο αυτά απαιτούν δέσμευση και αμυνόμενοι σε αυτό οι έφηβοι ή αδυνατούν να συγκεντρωθούν ή ασχολούνται με φρενήρη ρυθμό με μία μόνο δραστηριότητα και με τίποτα άλλο.
- Δ.** Από την επιλογή της αρνητικής ταυτότητας. Σύμφωνα με αυτή, οι έφηβοι επιλέγουν μια ταυτότητα η οποία είναι εκ διαμέτρου αντίθετη από αυτή που θα επιθυμούσαν οι γονείς τους. Και ακριβώς αυτό το σημείο χρειάζεται προσοχή διότι συχνά οι έφηβοι κάνουν επιλογές προκειμένου να προκαλέσουν τους γονείς τους.

Τα στάδια αυτά δεν είναι απαραίτητο να συμβαίνουν σε κάθε έφηβο. Ωστόσο η αβεβαιότητα εκτίμησης του εαυτού κάνει τους έφηβους πολύ ευαίσθητους. Δυσκολεύονται να καθορίσουν τι μπορούν να κάνουν, τι θα κάνουν, τι μπορούν να περιμένουν από τον εαυτό τους και από τον έξω κόσμο: τους γονείς, τα αδέρφια τους, τους δασκάλους και τους φίλους.

Όλοι οι έφηβοι χρονο με το χρόνο, αλλάζουν τάξεις στο σχολείο, αποφοιτούν, αλλάζουν όψη, κούρεμα, βγάζουν σιδεράκια, μακραίνουν, βάζουν τα μαλλιά, ξενυχτούν, πασχίζουν να αποκτήσουν φίλίες και να τις διατηρήσουν, πειραματίζονται, ερωτεύονται, απογοητεύονται, συνδέονται, ή αποσυνδέονται με τους γονείς τους. Κυρίως όμως επιθυμούν να βρουν απαντήσεις γύρω από την ύπαρξη και την ταυτότητα τους.

Ντοκιμαντερ για την εφηβεία: “All that panic”

[All This Panic - Official trailer – YouTube](#)

Παράγοντες από τους οποίους επηρεάζεται η σύσταση της ταυτότητας

Η ταυτότητα, όπως ήδη αναφέρθηκε, διαμορφώνεται σε συνάρτηση με το κοινωνικό πλαίσιο. Το άτομο χρειάζεται την κοινότητα για να αντιληφθεί τον εαυτό του, τη μοναδικότητα και τη διαφορετικότητά του και συγχρόνως να νιώσει ασφάλεια. Ειδικά τα άτομα που έχουν υιοθετηθεί από τις οικογένειές τους

δέχονται επίδραση από τις εξής ομάδες: την θετή οικογένεια, τις αξίες, τα πρότυπα και τους ρόλους των μελών, τη βιολογική οικογένεια και το σχετικό ιστορικό, τα φυσικά χαρακτηριστικά, φυσικές, νοητικές ικανότητες και αδυναμίες, την ομάδα των συνομηλίκων, αξίες, πρότυπα και συμπεριφορές και το κοινωνικό πλαίσιο ιστορικά, πολιτιστικά στοιχεία, έθιμα, συστήματα εξουσίας, κ.λπ. (Καλλιινικάκη 2001).

Συχνά η άποψη ότι τα παιδιά και οι νέοι χρειάζονται κάποιον να τους καθοδηγεί πηγάζει από μια ανάγκη των ενηλίκων. Με τον τρόπο αυτό δεν βοηθάμε καθόλου τη συναισθηματική τους ανάπτυξη. Ενθαρρύνουμε την παθητικότητα τους, γιατί δεν τους προσφέρουμε το κίνητρο να παλέψουν με τις αναπόφευκτες ματαιώσεις της ζωής και να μπορέσουν στη συνέχεια να στηριχθούν στις δυνάμεις τους.

Σημαντική σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης του παιδιού είναι η ενίσχυση των δεξιοτήτων του:

Ενίσχυση δεξιοτήτων:

- Η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και της υπευθυνότητας.
- Η καλλιέργεια δεξιοτήτων επικοινωνίας.
- Η ενίσχυση των ικανοτήτων επίλυσης προβλημάτων.
- Η ενίσχυση της διαδικασίας θέσπισης και επίτευξης στόχων.
- Η δημιουργία προϋποθέσεων διαλόγου και η θέσπιση κανόνων για την εξασφάλιση ενός ασφαλούς πλαισίου, αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες που επιδρούν στην ανάληψη ευθύνης και το προετοιμάζουν για την κοινωνικοποίηση του.

Η διεργασία της κοινωνικοποίησης

Θεωρούμε την κοινωνικοποίηση σαν μια διεργασία η οποία δίνει τη δυνατότητα στο παιδί να μεγαλώνει όταν βρίσκεται αντιμέτωπο με μια απόφαση.

- α) Να αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα από όσο το δυνατόν περισσότερες όψεις της.
- β) Να συλλέγει και να επεξεργάζεται όλες τις πληροφορίες που είναι σχετικές με τον στόχο του.
- γ) Να εξειδικεύει και να αξιολογεί τις εναλλακτικές πιθανές πηγές δράσης στη βάση των προσωπικών αξιών, κριτηρίων και προτεραιοτήτων που συνδέονται με την ικανοποίηση των προσωπικών αναγκών.
- δ) Να ελέγχει την εναλλακτική λύση που προάγει το προσωπικό μεγάλωμα, σαν άτομο και σαν μέλος της ομάδας (Γκοτζαμάνης, 2014).

Αναζήτηση ριζών

Ως ρίζες νοείται το σύνολο των στοιχείων που αφορούν το περιβάλλον καταγωγής (οικογένεια, τόπος καταγωγής, πολιτισμικά στοιχεία, μεταβιβαζόμενα φυσικά χαρακτηριστικά) και τα οποία ενυπάρχουν στα άτομα αυτούσια, μέσω της επιρροής τους. Τα στοιχεία αυτά ενδέχεται να μην είναι γνωστά (σε συνειδητό επίπεδο) σε όσους έζησαν μακριά από το περιβάλλον καταγωγής τους. Ρίζες δεν είναι μόνο η συγκεκριμένη βιολογική οικογένεια και η καταγωγή, ρίζες είναι και οι δεσμοί με ανθρώπους, τα γεγονότα και τα πράγματα, τα οποία από μια προσωρινή σχέση σημάδεψαν τη ζωή των παιδιών (σημαντικοί άλλοι) (Καλλινικάκη 2001).

Η περιέργεια για την καταγωγή είναι παγκόσμιο φαινόμενο και χαρακτηριστικό που ενυπάρχει σε κάθε άνθρωπο. Ωστόσο, η ανάγκη κάλυψης της περιέργειας δεν αντιμετωπίζεται από όλους μας με τον ίδιο τρόπο.

Η υιοθεσία τηρείται μυστική αλλά το θετό παιδί μετά την ενηλικίωση του έχει δικαίωμα να αναζητήσει και να πληροφορηθεί τα στοιχεία των βιολογικών του γονέων.

Οι υπηρεσίες οι οποίες έχουν διεκπεραιώσει τις υιοθεσίες διατηρούν αρχείο και φακέλους με όλα τα επίσημα έγγραφα, εκθέσεις καταλληλότητας υποψήφιων θετών γονέων, εκθέσεις κοινωνικής έρευνας φυσικών γονέων, στοιχεία επικοινωνίας, τόπους διαμονής και πληροφορίες αναφορικά με την διαδικασία που ακολουθήθηκε σε κάθε περίπτωση. Ως εκ τούτου, κατόπιν σχετικού αιτήματος, παρέχουν πληροφορίες στο υιοθετημένο άτομο για το ιστορικό του, την περίοδο φιλοξενίας του σε συγκεκριμένη δομή (Κέντρο Βρεφών Μπέρα, Δημοτικό Βρεφοκομείο Άγιος Στυλιανό), και την υιοθεσία του.

Η αρμόδια υπηρεσία αναζητά με διακριτικότητα και εχεμύθεια τη φυσική μητέρα και την οικογένειά της, ανάλογα με το αίτημα του υιοθετημένου.

Εφόσον εντοπιστεί, ακολουθεί προετοιμασία για όλα τα εμπλεκόμενα μέλη για την επικείμενη μεταξύ τους συνάντηση. Οι κοινωνικοί λειτουργοί διευκολύνουν και υποστηρίζουν την πρώτη επικοινωνία με τις φυσικές οικογένειες και για το διάστημα που χρειάζονται υποστήριξη ενώ παρέχεται και συμβουλευτική υποστήριξη, εφόσον χρειαστεί, στο υιοθετημένο άτομο σε αυτή τη ευαίσθητη περίοδο της ζωής του, και ιδιαίτερα στην περίπτωση αδυναμίας της φυσικής μητέρας να ανταποκριθεί στο αίτημα του για επικοινωνία.

Παράλληλα πραγματοποιούνται συναντήσεις με τους φυσικούς γονείς για την καλύτερη δυνατή διαχείριση των συναισθημάτων τους στη συγκεκριμένη φάση.

Προτεινόμενη κινηματογραφική ταινία

LION (2016)

Πρόσβαση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες μετά την υιοθεσία

Αναγνωρίζονται ως εξειδικευμένες οι εξής υπηρεσίες:

- α.** Η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας κάθε Περιφέρειας για τις Περιφερειακές Ενότητες που ανήκουν στη χωρική τους αρμοδιότητα. Ειδικά για την Περιφέρεια Αττικής, η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας του Κεντρικού Τομέα και οι Διευθύνσεις Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας κάθε Περιφερειακής Ενότητας αυτής.
- β.** Ο Ελληνικός Κλάδος της Διεθνούς Κοινωνικής Υπηρεσίας, με έδρα την Αθήνα, για τις διακρατικές υιοθεσίες.
- γ.** Τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών και τα Δημοτικά Βρεφοκομεία μόνο για τα παιδιά που έχουν υπό την προστασία τους και για τα οποία αποδεδειγμένα δεν μπορούν να υιοθετηθούν στο εσωτερικό της χώρας.

Οι ανωτέρω φορείς είναι αναγνωρισμένοι ως εξειδικευμένοι για τη διενέργεια διακρατικών και διεθνών υιοθεσιών με τους ειδικούς περιορισμούς της ανωτέρω περίπτωσης. Ο «Οργανισμός του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης», το Τμήμα Αναδοχής και Υιοθεσίας της Δ/σης Προστασίας Παιδιού και Οικογένειας της Γενικής Δ/σης Κοινωνικής Αλληλεγγύης είναι αρμόδιο:

- Για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την εποπτεία των ως άνω αναγνωρισμένων Υπηρεσιών για την τέλεση διακρατικών και διεθνών υιοθεσιών.
- Για την συνεργασία με τις αντίστοιχες αρχές του εξωτερικού για την τέλεση διακρατικών υιοθεσιών και
- Για την εκτέλεση των λειτουργιών της Κεντρικής Αρχής Διακρατικών Υιοθεσιών, που προβλέπονται από τα άρθρα 15 έως 21 της Σύμβασης της Χάγης του 1993 για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία οι οποίες παραμένουν στο Τμήμα Αναδοχής και Υιοθεσίας.

Οι αρμοδιότητες του Τμήματος Υιοθεσιών, Αναδοχών, Κεντρική Αρχή Διακρατικών Υιοθεσιών, σύμφωνα με το άρθρο 37 του Οργανισμού του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΠΔ 113/2014) είναι:

Η εισήγηση και η υλοποίηση πολιτικών και κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τον θεσμό της υιοθεσίας και αναδοχής ανηλίκων.

Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η εποπτεία των φορέων που τελούν εθνικές υιοθεσίες και αναδοχές.

Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η εποπτεία των αναγνωρισμένων ως ειδικευμένων Υπηρεσιών και Οργανώσεων για τη διεξαγωγή διακρατικών και διεθνών υιοθεσιών.

Η προετοιμασία, επεξεργασία και υποβολή προς υπογραφή σχεδίων διμερών συμφωνιών με άλλα Συμβαλλόμενα κράτη.

Η συνεργασία με αντίστοιχες Κεντρικές Αρχές Διακρατικών Υιοθεσιών άλλων χωρών για τη διασφάλιση της προστασίας των παιδιών και την επίτευξη των στόχων της Σύμβασης της Χάγης για τη διακρατική υιοθεσία.

www.ypes.gr

6. Μέθοδοι και εργαλεία εκπαίδευσης για την κατανόηση της ύλης

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Προτεινόμενη άσκηση για τα παιδιά:

Στόχοι: Να δοθεί έμφαση στις θετικές εμπειρίες των παιδιών.

Μπορούν οι ίδιοι οι γονείς να ρωτούν τα παιδιά τους κάθε βράδυ:

Τι καλό συνέβη σήμερα;

Άσκηση για την ταυτότητα

Ποιος είμαι (Άσκηση για τα παιδιά 6-13 ετών)

Αν ήμουν...

Χρησιμοποίησε τη φαντασία σου για να μεταμορφωθείς σε ό,τι θέλεις.

Αν ήμουν λουλούδι θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν ζώο θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν πουλί θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί....

Αν ήμουν έντομο θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν δέντρο θα ήθελα να ήμουν ...

Γιατί...

Αν ήμουν έπιπλο θα ήθελα να ήμουν ...

Γιατί...

Αν ήμουν μουσικό όργανο θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν κτίριο θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν ξένη χώρα θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν παιχνίδι, θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν φαγητό θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν χρώμα θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν βιβλίο θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν ρούχο θα ήθελα να είμαι...

Γιατί...

Αν ήμουν ώρα θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν μήνας θα ήθελα να είμαι...

Γιατί...

Αν ήμουν μέρα θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν αριθμός θα ήθελα να ήμουν...

Γιατί...

Αν ήμουν συναίσθημα θα ήθελα να είμαι...

Γιατί...

Ποιες τρεις μεταμορφώσεις σου αρέσουν περισσότερο;

1.....

2.....

3.....

Ποιο πλεονέκτημα θα είχες με αυτές τις μεταμορφώσεις;

1.....

2.....

3.....

Προτεινόμενα παραμύθια για παιδιά

- Η μεγάλη καφετιά αρκούδα βρήκε την ευτυχία. Έρη Ρίτσου, Εκδόσεις Κέδρος.
- Το δίκροκο αυγό. Λότη Πέτροβιτς Ανδρουτσοπούλου, Εκδόσεις Πατάκης.
- Κάποιος να με αγαπάει. Μιφ Φίλιππος Μανδηλαράς, Εκδόσεις Πατάκης.
- Η ιστορία του Ερνέστου. Κόμπανυ Μ., Εκδόσεις Πατάκης.
- Θα σ' αγαπώ ό,τι κι αν γίνει. Glori Debi, Εκδόσεις Πατάκης.

Αυτοαξιολόγηση των συμμετεχόντων

- Ποιο ήταν το πιο σημαντικό από όλα όσα μελέτησα και για ποιους λόγους;
- Σε ποια σημεία χρειάζομαι περισσότερη εμβάθυνση;
- Ποιες είναι οι ανησυχίες που μου δημιουργήθηκαν διαβάζοντας την ενότητα;
- Ποια θεωρώ ότι είναι τα δυνατά μου σημεία αναφορικά με την ανατροφή του παιδιού;

Σύνοψη

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάστηκαν ζητήματα αναφορικά με την ενημέρωση του παιδιού για την προέλευση του και την υιοθεσία. Αναλύθηκαν οι παράγοντες οι οποίοι επιδρούν στην σύσταση της ταυτότητας του παιδιού. Δόθηκε έμφαση στη σημασία της διαδικασίας αναζήτησης ριζών και περιγράφηκε η διαδικασία πρόσβασης σε εξειδικευμένες υπηρεσίες μετά την υιοθεσία.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία και παραπομπές στο διαδίκτυο για περαιτέρω εμπάθυση

Γκοτζαμάνης, Κ. (2014). *Μεγαλώνοντας με το παιδί μου*. Εκδόσεις Πατάκης.

Πουλόπουλος, Χ. & Τσιάντης, Ι (επιμ.) (2000). Εκπαιδευτικό Υλικό Αγωγής Υγείας για παιδιά 11 –14 ετών, με θέμα: «Διαπροσωπικές Σχέσεις και Ψυχική Υγεία». Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Τσιάντης, Γ. & Μανωλόπουλος, Σ. (1986). *Σύγχρονα Θέματα Παιδοψυχιατρικής*. Εκδόσεις Καστανιώτης.

Watkins, M. & Fisher, S. (2007). *Μιλώντας με μικρά παιδιά για την υιοθεσία τους*. Εκδόσεις Gema.

Καλλινικάκη, Θ. (2001). *Ανάδοχη Φροντίδα*. Ελληνικά Γράμματα.

www.kvmhtera.gr

www.child.org.cy

<https://schoolpress.sch.gr/1gymrethymnou/%CE%B7-%CF%87%CE%B1%CF%81%CF%84%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CF%85/>